

नामांक				Roll No.		

Question Booklet No.

No. of Questions – 18

VU-45-Shukla Yajurved

No. of Printed Pages – 7

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2026

VARISHTHA UPADHYAYA EXAMINATION, 2026

शुक्ल यजुर्वेद

समय : 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 56

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः ।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि ।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः ।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः ।

खण्ड: - अ

1. बहुविकल्पात्मकप्रश्नाः –

- i) शुक्लकृष्णत्वेन द्वौ भेदौ वर्तते – [½]
 अ) सामवेदस्य ब) यजुर्वेदस्य
 स) अथर्ववेदस्य द) ऋग्वेदस्य

ii) याज्ञवल्क्यः कमाराध्य अन्यानि शुक्लानि यजूंषि अलभत् ? [½]
 अ) चन्द्रम् ब) रुद्रम्
 स) सूर्यम् द) गुरुम्

iii) मनस्त आप्यायतां० इति मन्त्रः वर्तते – [½]
 अ) षष्ठेऽध्याये ब) पंचमेऽध्याये
 स) अष्टमेऽध्याये द) सप्तमेऽध्याये

iv) अष्टमाध्यायस्य मन्त्रः विद्यते – [½]
 अ) इन्द्रायत्वा ० ब) स्वाङ्गतोसि ०
 स) सुगावोदेवाः द) एषावः ०

v) षष्ठेऽध्याये मन्त्राः सन्ति – [½]
 अ) 45 ब) 66
 स) 80 द) 37

vi) सप्तमाध्यायस्य प्रथमो मन्त्रः विद्यते – [½]
 अ) देवस्यत्वा ० ब) उपयामगृहीतो ०
 स) देवसवितः प्रसुव ० द) वाचस्पतये

vii) गद्यात्मकः वेदः वर्तते – [½]
 अ) शुक्लयजुर्वेदः ब) कृष्णयजुर्वेदः
 स) सामवेदः द) अथर्ववेदः

viii) टवर्गयोगरहितः षकारः पठ्यते – [½]
 अ) लकारवत् ब) मकारवत्
 स) खकारवत् द) चकारवत्

ix) शिखी वदति –

[½]

अ) मात्राम्

ब) द्विमात्रम्

स) त्रिमात्रम्

द) चतुर्मात्रा

x) कण्ठे विद्यात् –

[½]

अ) अणवम्

ब) त्रिराणवम्

स) द्विराणवम्

द) चतुराणवम्

xi) ऊरूभागे तृतीये न्यस्यते –

[½]

अ) हस्तम्

ब) मुखम्

स) नेत्रे

द) कूर्परम्

xii) तर्जनिकां नमेत् –

[½]

अ) ककारान्ते

ब) तकारान्ते

स) पकारान्ते

द) मकारान्ते

xiii) यज्ञोपवीतग्रन्थीषु स्थापयेत् –

[½]

अ) ब्रह्माविष्णुमहेश्वरान्

ब) रुद्रादित्यवसून्

स) चन्द्रादित्यरुद्रान्

द) ब्रह्माविष्णुवसून्

xiv) “भवति भिक्षां देहि” इति वदति –

[½]

अ) आचार्यः

ब) बटुकः

स) पिता

द) माता

3. अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः –

- i) अजिनधारणमन्त्रं लिखत । [1]
- ii) उपनयन शब्दस्य व्युत्पत्तिं लिखत । [1]
- iii) वासः परिधानमन्त्रं लिखत । [1]
- iv) कः वेदाध्ययनफलं न अश्नुते ? [1]
- v) संहिताशब्दस्य कोऽर्थः ? [1]
- vi) मुखस्थानीयः वेदाङ्गः कः ? लिखत । [1]
- vii) वेदशब्दः कस्माद्धातोः निष्पद्यते ? [1]
- viii) विवाहे मधुपर्कनिर्माणपदार्थान् लिखत । [1]
- ix) विष्टरोपवेशनमन्त्रं लिखत । [1]
- x) सिन्दूरदानमन्त्रं लिखत । [1]

खण्डः – ब

लघूत्तरात्मकप्रश्नाः –

- 4. देवस्यत्वा सवितुः ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
- 5. रेवतीरमध्वम् ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
- 6. अन्तस्तेद्यावा ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]

7. मूर्ध्निन्दिवो ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
8. वाममद्यसवित ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
9. उदुत्यं जातवेदसं ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
10. उतस्मास्यद्रवत ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
11. सवितात्वासवाना ० इति मन्त्रः पूरणीयः । [1½]
12. वर्णाः कथं प्रयोक्तव्याः ? [1½]
13. स्वारस्य किं लक्षणम् ? [1½]

खण्डः – स

दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः –

14. अक्षरोच्चारणे ये दोषाः समापतन्ति तान् निषेधमुखेन प्रतिपादयत । [3]
अथवा
तुल्याक्षरयोगे सति पवर्गपञ्चमस्यापि उच्चारणे किं वैलक्षण्यम् ? लिखत ।
15. षडजादिस्वराणामुच्चारणप्रकारं प्रदर्शयत । [3]
अथवा
नासिकाभागादुत्पन्नस्य रङ्गस्य कीदृशं स्वरूपम् ? उदाहरणेन वर्णयत ।
16. अभ्यातानहोमस्य पञ्चमन्त्रान् विलिख्य अश्मारोहणमन्त्रमपि लिखत । [3]
अथवा
तन्तुदेवानामावाहनप्रकारं प्रदर्श्य भिक्षाचरणप्रयोगं वर्णयत ।

खण्डः – द

निबन्धात्मकः प्रश्नाः –

17. निम्नलिखितेषु केचन चत्वारो मन्त्राः सस्वरं पूरणीयाः

[4]

- i) देवस्यत्वासवितुः o
- ii) मधुमतीर्न o
- iii) यज्ञो देवानामुदगा o
- iv) ध्रुवसदन्त्वा o
- v) ब्रेशीनान्त्वा o
- vi) अग्निरेकाक्षरेण o

अथवा

श्रोतस्मार्तयागेषु शुक्लयजुर्वेदस्योपगित्वं प्रतिपादयत ।

18. निम्नांकितेषु केचन चत्वारो मन्त्राः सस्वरं पूरणीयाः

[4]

- i) एषतेनिर्ऋते o
- ii) देवसवितः o
- iii) विश्वकर्मन् o
- iv) उपयामगृहीतोसि o
- v) सुवीरोवीरान् o
- vi) अन्तस्तेद्यावा o

अथवा

आधुनिके वैज्ञानिके युगे वेदानां ज्ञानं तेषामुपकारत्वं च स्पष्टयत ।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE